

CIJENA lista: U pretplati za cijavu god. K 48.—, za polugodište K 24.—, tromjesečno K 12.—, mjesečno K 4.—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASNI primaju se u upravi lista trg. Cuslova 1.

Godina IV.

U Puli, četvrtak 4. srpnja 1918.

Broj 1070.

Za mir.

Opet smo doživjeli krvavi epizod: na bojištima. Opet je na sto hiljade ljudi pridonjelo neumoljivoj strasti ratnih husaka živi za žrtvu. Javilo se ne- čuvene brojke plijena, ogromne brojeve zarobljenika, a rezultat bijaše onaj isti, kao što je za Brusilovljeve ofenzive. Kao sada Hindenburg i Ludendorff, savio je pred dvije godine Brusilov pohodničko slavlje. A rezultat? Silno razočaranje u Rusiji i jača želja za mirom. Ni samo na novo opremljena, taktički posve preobražena i silna vojska ruskog generala nije mogla, da nametne protivniku svoju volju do skrajnih konsekvencija. Sto kilometara za starom svjo- rišta se nova i jača fronta, sazdao se jači bedem i iskustvo, erpljeno u tragičkim momentima, ubilo je novu snagu, novu otpornu silu u podlegloga i sva kasnija ofenzivna poduzeća Rusa bijahu ugušena u klicu.

U ruskom se narodu utvrdila vjera, da ovo ra- tovanje nema druge svrhe, do međusobnog i uz- mudnog klanja. Svaka nova ofenziva vodila je za sobom nove stavnje i smotre, novo groznočavo na- oružavanje i samo nove izgleda u buduće milijunake žrtve. Danas je Rusija posve iznemogla država, vele- sila, koja igra manju ulogu u svjetovnoj politici od Nizozemske, Danske ili Švicarske. Dosta je dobjerao rat do skrajnosti jednu evatuću i silnu državu.

Ali primjer Rusije, čini se, nije još dovoljno zazoran. Izgleda da europske države žude jedino za tim, kako bi doživjele taj prevrat unutar vlastitih medjaša. Dr. von Kühlmann izmakla je nevinostima, da se rat ne može dokrajčiti jedino oružjem i već su junkeri i veleindustrijalci digli kuronsku graju protiv svog državnog tajnika, o kojemu se može mirne duše kazati, da je veoma umjeren pacifista. Ako je ger- mansvo gospodina Kühlmanna, potvrđeno i za- pečaćeno u Brestu-Litovskom, premitavo za nje- mačke aneksioniste, možemo si živo predostiti sliku njegovog nasljednika, kakovog si ova gospoda žele!

Ali, ako je u jednoj državi nojeva politička metoda državno privilegovana, nije s tim još skop- čana nužda, da se i susjedni saveznik zahvali na zdravu pamet i razborito mišljenje. Ako je prija- telja udario Bog sljepošću, nema tajde, da i samo zalvaraš oči i se vjerno odričeš gledanja. A danas je naša sve potrebno, da široko rastvorimo oči i da se okanim o slijepomišljenja. Bez obzira na kapital- stičke požude i na lude sanje raspaljenih nacional- stičkih strasti moramo da si stvorimo jasan sud o zbiljskim našim prilikama i o posljedicama, kamo ove nužno vode. Nije doba, da se zavaravamo ludim sanjarijama usjanih glava. Moramo hladno računati i okaniti se optimizma povoljnog slučaja. Mislimo, da je suviše ističati, kakve su u nas prilike i čemu se imamo nadati, a toliko smo iskustva stekli ruskom revolucijom, da je boljševičtvo u susjednoj državi- katkada prijatan pojav ali u vlastitoj kući veoma ne- ugodan. Da li je svrha naše državničke mudrosti, da ponovimo ruski eksperimentat pod našim pod- nebjem?

Priznajemo, da svaki saveznik imade savezničkih dužnosti, ali ove dužnosti ne idu valjda do samo- ubojstva, jer bi to bilo upravo tragički za našu držav- ničku mudrost, da nas je obvezala na takvu mjeru vjernosti. I kao saveznici imademo našu vođu, koja se nipošto ne smije pokoriti tuđim interesima, jer bi time gubio savez svoj smisao. Nemojmo da je pola- gati suviše nade na iduću žetvu, ma bila ona naj- boja od deset godina ovamo. Baš naši državni- moraju u tom pogledu da računaju hladnokrvno, dapače skeptički. Želva će nam osigurati nesmetanu prehranu za nekoliko mjeseci. Tečajem će ovih mje- seca vladati u državi bez sumnje povoljnije prilike. To je pravi psihološki momenat za sklapanje mira. Jer valjda ne žele naši državni- taj mir samo onda, kad postaje požojaj zdvojnim, jer bi se tada moralo desiti baš ono, čega se, barem prividno, najviše boje: da nam protivnik nametne svoju vođu i svoj mir! Pa naši državni- valjda ne čeznu za slavom, da se opetuje brest-litovska komedija na trošak Austro- Ugarske?

Nema li dostatne uvjajavnosti za realne prilike, neka gospodin Herting i prijio mu Kühlmann ostanu mirno u Berlinu. Za Austriju nije „produbljeni i prošireni“ savez od prijke potrebe. Tko želi ratovati do skrajnosti i ratovati do konačne pobjede, neka slobodno i nadalje riješava strategijske probleme i neka po mi- oji volji žrtvuje mase naroda za taktičke eksperimente. Nama je — mislimo barem — i suviše krvavog kōla. Časti i slave stekli smo si dosta na bojnim poljanama, da možemo njom ispuniti sto čitanka za buduća pokolenja. Pustimo dakle za ire- nuntak čast i slavu iz oka i promozgajmo nešto ozbilj- nije naše financijsko, industrijsko, agrarno i sto- macko pitanje. Koristit ćemo time mnogo više sebi i državi.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Jučer za rana započeo na cijeloj fronti Plave od Susegana prema dulje ž. stoka talijanska topovska paljba, koja se južno od San Dona u više odsjeka razvi u bubnjarsku vatru. Nekoliko sati kasnije predje u području ušća Plave neprijateljska pješadija na navalu. U ogorčenim bojovima, koji potrajahu cijeli bogoviti dan, ne podje za rukom protivnicima, da nigdje, osim malog dobitka na prostoru kod Chiesanuove, poluče kakav uspjeh. Propao je također u našoj vatri pokušaj, da se na južnom krilu kod Revoldoli pod zaštitom neprijateljskih pomorskih bojnih sila prenese pješadiju na kopno. Neprija- teljski pokušaj prelaza rijeke kod Zensona bio je osuđen. Na mletačkoj je gorskoj fronti bila bojna djelatnost vanredno živahna. Zapadno od Asolona zaustavila je protunavalom vrsna pješadija pukovnija broj 49 jaku navalu. Također sjeverno od Col de Rosso i kod Aslaga suzbili smo talijanske sunke. Na zapadnoj tirolskoj fronti umjerenja topnička paljba. — Kako je bilo naknadno uspostavljeno, bio je poručnik Barwig, koji je sa vodnikom Kaurom kao pilotom oborio 19. lipnja mnogo imenovanog talijanskog lovačkog ljetača, majora Baraccu. — Poglavlica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Uspješni izvidnički bojevi. Kod Merryja i Moyeunevillera, južno od Arrasa, ponesrećio se jači napadaji Engleza. U mjestimicnim bojovima sjeverozapadno od Alberta učinismo zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeverno od Aisne razviše se jutros mjestimicni bojevi. Izmedju Aisne i Marne potraja živa djelatnost neprijatelja. Kod St. Pierre-Algie i zapadno od Chateau-Thierry bješe odbijene djelomične navale. Iz neke skupine američkih ljetača, koja je brojila devet jedinica, bi ih oboreno četiri. Poručnik Udet izvjesti pri tom svoju 39., poručnik Loewenhardt svoju 33. i 34. zračnu pobjedu. Poručnik Friedrich i podnarednik Thom oboriše svog 20. protivnika. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 1. srpnja na večer: Nema važnih događaja. — Ljetalstvo: 30. lipnja oborili smo 21 neprijateljski aeroplan. Osim toga zapalili smo pripete balone. Tečajem naredne noći bacile su skupine naših bombometnih aeroplana 22 tone rasprsnih stvari na ljetališta u Picardiji, na željezničku stanicu Roye i na skladišta municije u Villers-Carbonelu, gdje je bila ustanovljena žestoka eksplozija.

Francuski izvještaj od 2. srpnja popodne: Zapadno od Chateau-Thierrya omogućio je Fran- cuzima okršaj, izveden zajedno sa Amerikancima, da poprave svoje položaje na fronti Vaux-Uzvisina 204. Selo Vaux i uzvisine zapadno od njega osvo- jile su talijanske čete. Tečajem okršaja zarobili smo više od 300 momaka, medju kojima 5 časnika. Napadaji izmedju Montdidiera i Noyona kao što istočno od Reimsa donijeli su nama nekoliko za- robljenika. Kod Belloya i u gornjoj Alzaciji izjalo- više se njemački navalni pokušaji u francuskoj paljbi.

Francuski izvještaj od 2. srpnja na večer: Izmedju Aisne i Oise odbismo dva neprijateljska napadaja istočno od Viggre. Južno od Aisne pro- srećelo se našim jednom osamljenom poduzeću, da osvojimo selo St. Pierre-Aigle, pri čemu zarobismo oko 30 momaka. — Zapadno od Chateau-Thierry skršlo se potpunoma njemački protunapadaj u predjelu Vaux pred položajima, što su ih Američani bili osvojili. Dobismo zarobljenika. — Na ostaloj fronti djelomična topovska paljba s prekršajima.

Engleski izvještaj od 2. srpnja prije podne: Navalu, koju je neprijatelj izveo sinoć i pripremo teškom paljbom, da nam preotme ozemlje, što smo si stekli u noći od 30. lipnja na 1. srpnja sje- verozapadno od Alberta, suzbili smo uz teške gu- bitke za neprijatelja, izuzev jedno mjesto, gdje je neprijatelju uspjelo, da provali u jedan jarak, u kojem se ustalo. Neprijatelj je pokušao navale u okolici Aveluyā, šume Avion i Hinges, ali je bio suzbijen. Kod okršaja ophodnja dopremili smo ne- koliko zarobljenika.

Engleski izvještaj od 2. srpnja na večer: Osim obične obostrane topničke djelatnosti u raz- ličitim odsjecima ništa osobita.

Izvještaj istočne armije od 30. lipnja: Srednja topnička djelatnost na različitim točkama. Sukobi ophodnja na Strumi i u odsjeku Podgradca.

Izvještaj istočne armije od 1. srpnja: Dan pro- teče na cijeloj fronti mirno. Engleski ljetači obasuč unatoč slabom vremenu više neprijateljskih odjela u dolini Rupala bombama.

Turski izvještaj od 2. srpnja: Iz turskog se glavnog stana javlja: Palestinska fronta: Općenito malena bojna djelatnost izmedju željezničke pruge i Jordana. Naše je topništvo upravilo svoju vatru proti neprijateljskom taboru. Istočno od Jordana, bi provedeno vlastito neko poduzeće ophodnja sa velikim uspjehom. Lučki namještaj u Akabibi oba- sut je bombama od naših ljetača. Sa ostalih fronta ništa važna.

Iz Washingtona, 2. srpnja. Reuterov ured do- nosi: Brodogradnja Sjedinjenih država iznosila je u mjesecu lipnju 280.400 tona. U prvih 6 mjeseci godine bi sagrađeno 1,840.000 tona. Ratni tajnik Baker je saopćio, da je dosad otišlo u Francusku u svemu preko jedan milijun američkih četa.

* Czernin u cara. — Neoficijelni značaj audi- jencije. Dopolni ured javlja dne 3. o. mj.: Kako saznaje c. k. brzojavni i dopisni ured sa mjerodavne strane, bi grof Czernin primljen na svoju molbu i sa znanjem ministra izvanjskih posala od cara u privatnoj audijenciji. Audijencija je imala sama ne- oficijelni značaj. Time otpadaju sve uz to skopčane kombinacije.

* Jugoslaveni i zajedanje parlamenta. „Slo- venski Narod“ prima iz Beča: Parlamentat je sa- zvan bez Seidlerovih garancija. „Kako je poznato htjeli su vlada i Nijemci da se opozicionalne stranke osim svega ostalog obvežu da će u care- vinskom vijeću šutjeti. Još više, Seidler je zahtje- vao izjave, da se ne će govoriti o nasilju u Češ- koj ni o progonoštima na jugu, jer to bi tobože škodilo interesima države“. Sve te seidlerske nai- vnosti i predrzovitosti sada su pokopane. Prvo, što će carevinsko vijeće učiniti, bit će velika po- litička debata o događajima u posljednje doba. Jugoslavenski klub energički će u toj de- bati sudjelovati, te će biti raskrinkane mnoge nove lopovštine režima i njegovih sluga proti našem na- rodu. Razna gospoda, koja su u zadnje vrijeme bila na čelu ofenzivi s otrovimi plinovima denun- cijacije i lažnih izvješća proti našem narodnom po- kretu, morat će uvidjeti, da njihov paklenski po- sao nije ostao posvema sakriven... Jugoslaven- ski klub izvršit će u tom pogledu svoju dužnost i tako će opet biti ponešto prozračena uvijek gušća politička atmosfera u kojoj živimo.

* Interpelacija radi prehrane. „Slovenski Na- rod“ saznaje iz Beča, da je sa raznih strana, oso- bito pak sa jugoslavenske strane, pripravljeno više prešnih interpelacija u pitanju prehrane. Debata će se vršiti u obliku debate o proračunskom provi- zoriju. Agrarci svih stranaka sile, da se rad parla- menta čim bolje pospješ, da se mogu vratiti k poslovima žetve. No unatoč svemu tomu ne može se računati s brzim riješenjem proračunskoga provizorija i državnih potreba.

* Njemački dostojanstvenik u Beču. Dopisni ured javlja: Na srdačni poziv Njeg. Veličanstva cara i kralja Karla, otputovao je danas, dne 3. o. mj. knez Leopold v. Lippe u Beč, da posjeti carski par. Prispjet će 4. o. mj. prije podne.

* Kabinet Malinovljev u manjini. Bernski „Bund“ javlja: Novom bugarskom ministru-predsjedniku Ma- linovu nije uspjelo da svoj kabinet postavi na široku bazu, t. j. da stvori jednu koalicijonu ili koncentra- cijonu vladu, kao što se je uopće vjerovalo u po- četku. Prema sadašnjim vijestima iz Sofije i Berlina, novo osnovani bugarski kabinet sastoji se isključivo od demokrata i radikala, koji jedva imaju šestu dio poslanika u Sobraanju. Ni stambulovisti ni pristaše Gešovljeve, a ni seljačka stranka, koji su uvijek jezično na parlamentarnoj vagi, nijesu se pridružili Malinovljevoj stranci. Pored ličnih pristaša Malinov- ljevih, u novom kabinetu nalaze se još i tri mlado- demokrata: Madjarov, Danajlov i Melov. Ova tri ministra označuju se u berlinskoj štampi kao prija- telji Nijemaca, dok se ne može isto tvrditi o mi- nistru financija Ljapčevu i ministru unutarnjih po- slova Takoviu. Napadno je, da su radikali, koji broje u Sobraanju samo pet mandata, dobili dva

Četvrtak 4. lipnja 1918.

dapače do Beograda uopće ni ne vidimo. Kad li edamput začujemo o jugoslavenskom programu: o dinjenju svih Jugoslavena od Drave do Morave (jeka u Srbiji, op. ur.) i poznajemo u odgovor na njemu jednu riječ i to: veleždajstvo. Bila su vremena, kad su se slične misli širile veoma živahno u njim mjestima u Beču. I čujemo zahtjev iz Ugarske: pristupljenje Bosne i cijele Dalmacije kruni sv. Stjepana i samo tamno slutimo, da ako se taj zahtjev ispuniti, jeste to isto, što i zadav: li se Austriju. I privla se također program Velike Hrvatske: Bosna i Hercegovina i Dalmacija neka se sjedine sa središnjom Hrvatsko-Slavonijom i neka se istodobno imjerenim sredstvima zajamče koristi Austrije u tim područjima moguće putem popunitbenih delegacija, gdje da dobiju stolicu i glas također govornici buduće Velike Hrvatske. Neki hrvatski političari misle također na to, da bi Ugarska anektirala Srbiju i da bi se zato posvema odrekla Hrvatske: radi se dakle o trijalizmu, i pouzdani bi Hrvati imali u povećanoj Hrvatskoj vodstvo. A što vele zastupnici Austrije? Izrabljuju svoje sile u plesu našeg pitanja i ograničuju se glede našeg jugoslavenskog pitanja samo na obranu. Budući da si Beč ne zna ništa pomagati, ni savjetovati, svakim danom postaje veća opasnost, da će Hrvati baciti pušku u kukuruz i uklopiti se riješenju, koje predlažu iz Budimpešte, koje im jako škodilo, a Austriju bi uništilo. Austrija ne bi dobila za Dalmaciju ništa.

Onevne vijesti.

Puljska djeca u Zagrebu. Iz Zagreba nam javljaju, da je transport naše djece, koja su odavle putovala u nedjelju stigao sretno u Zagreb već u ponedjeljak. Djece imade po broju 105 iz Pule, 100 iz Sv. Vincenta, te su odmah iz Zagreba otpremljena u Gjurjevački kolar, gdje će ostati na skrbi. Potankosti javit ćemo doskora.

Kako se austrijske oblasti skrbu za hrvatsko pučanstvo u Istri. „Hrvatska Država“ javlja: Kad je gotovo sve iznemoglo, oslabilo i pounimano, sjetila se je austrijska vlast, da bi trebalo ipak nešto učiniti, da se bar nekoga spasi od smrti od glada. Rekvirirali su u Srbiji koze i odredili ih 220 za otok Krk. Te su koze dovezli najprije u Trst. Mjesto da im tu dadu hrane, zadržale ih zatvorene u vozovima, a onda tuda negda otpremiše ih put Rijeke. Kad su vozovi stigli na Rijeku, našli su u vozovima 71 crknutu od gladi. Mjesto da ih nahrane i otpreme na Krk, ostaviše ih na Rijeci, gdje ih je poginulo daljnjih 44. Prije nego ukrcaše na parobrod morali su ih radi slabosti zaklati još 21. Tako ih je od 220 došlo do Krka samo 84. — Bijedne koze — određene, da druge spasavaju od gladi same gogiboše od gladi.

Trumbičevi proglaš u Zagrebu. Zagrebačke novine od 24. o. m. javljaju: Danas oko 10 sati prije podne pojavio se nad Zagrebom jedan aeroplan, koji je n skoro stao bacati letke. Isprva je svijet držao, da su letci za ratni zajam, pa je veliko iznenađenje bilo, kad se vidjelo, da su Trumbičevi proglaš. Tek sada se opazilo, da aeroplan nije austro-ugarski. Policija je odmah stala proglaš kupiti i od ljudi ih oduzimati.

Odluka slovenske goričke gimnazije u Trstu. Sve slovenski listovi donose: S odlukom su svršili razred sljedeći učenici: u I. razredu Furjan Ivan iz Kopra, Jurca Leopold iz Rihenberka, Mačus Maks iz Trsta, Sourdell iz Trsta, Skrinjar Nikolaj iz Povevja, Schmidt Danilo od Sv. Ivana, Žigon Ivan iz Ajdovščine, Grmek Angel iz Trsta; u II. razredu Cuperla Melhijor iz Koludrovice, Grželj Karel iz Trsta, Kresović Ivan iz Trsta, Vidav Bogomir iz Očtin; u III. razredu Sancia Placid iz Škrednja; u IV. razredu Plesničar Angel iz Gorice. Iz pazinške gimnazije nismo primili dosad nikakvih vijesti o uspjehu školske godine, kao što ni o uspjehu maturanata i maturantica.

Policija u Plzinju. Pizenjska „Nová doba“ piše, kako je njihovo mjesto veoma plodno na policiji. Imadu tamo uniformiranu gradsku policiju, gradsku civilnu policiju, općinske stražare, državnu po-

liciju, vojničku policiju, oružništvo, oružništvo na konjima, tvorničku policiju u Škodovoj tvornici, dalje neprestane vojničke patrolje, te napokon gradske noćne stražare, stražare vrtova itd. a uza sve to krade se u Plzinju, kao i drugdje, ako ne i više.

„Jug“ u Osijeku opet izlazi. Osječki dnevnik „Jug“, koji je prije dva mjeseca bio prestao izlaziti, izlazi sada opet. U svom uvodnom članku veli medju ostalim o riješenju jugoslavenskog pitanja: Mi smo imali u zadnja dva mjeseca prilike, da o riješenju našeg narodnog pitanja čujemo mišljenje mnogih vrlo uglednih političara i narodnih ljudi izvan sabora, pa su svi složni u tome, da namjeravano riješenje ne može i ne smije, da nas zadovolji. A to je i naše stanovište. Hrvati, Srbi i Slovenci, gdje god nas ima, ne ćemo i ne smijemo pristati na ikakvo medjusobno izigravanje; jedan bez drugoga i trećega ne smijemo pristati na ikakvo riješenje naše budućnosti. Hrvati, Srbi i Slovenci mogu pristati samo na ono riješavanje svoje budućnosti, koje u potpunom sporazumu izmedju sebe budu provedi sami na demokratskim načelima slobode, ujedinjenja i samoodređenja.

Ludendorffov mir. „Le Journal“ piše u uvodnom članku pod naslovom „Njemački mir Ludendorffa“: Njemačka se vlada dosada tvrdokorno ustručavala, da objelodani svoje mirovne uslove. Nedavno je nadjen u jednom streljačkom jarku, koji je osvojen od naših četa, službeni dokument, u kojem se predstavlja mir, kakav želi poglavica generalnog stožera Ludendorff. Prijevod ovog dragocjenog dokumenta glasi: Nakon svih enormnih žrtava u krvi, novcu, tražimo najmanje, što je potrebno, da se Njemačka održi i razvije. Ovaj minimum opsiže: 1. Belgiju sa flandrijskom obalom i Antwerpenom, koja će ostati gospodarski i politički zavisna od Njemačke. 2. Si ihodu mora, koja mora biti uspostavljena za sve narode. Naše kolonije moraju nam se vratiti povećane i providjene sa mnogim i jakim uporištima za našu mornaricu. Naše granice moraju biti takove, da nam omoguće lakšu obranu protiv neprijatelja. Stare njemačke baltske pokrajine se moraju sjediniti s Njemačkom. Bogato tlo ovih pokrajina će davati žito njemačkim iseljenicima i tako stiliti njemačko carstvo od gladi. Neprijatelji, koji su napali milorubivu Njemačku, neka nose sve ratne troškove. I to u surovinama, ladjama, novcu i teritorijalnim koncesijama. Kad se ostvari njemački mir, bit ćemo slobodan narod i imati ćemo samo 5 milijarda dugova.

Novine, koje ne smiju na frontu. „Slovenski Narod“ javlja, da sada ne smije na frontu od slovenskih listova: „Slovenski Gospodar“, „Slovenski Narod“ i „Slovenec“. „Slovenec“ javlja, da je zabranjen također „Domoljub“, „Arbeiterwille“ i „Glas SHS“. Slovenske novine da spaljuju na bojnim postama. Listove spaljuju, no ideje ostaju, veli list „Slovenski Narod“. Nama se također priključuju sa bojišta, da primaju naš list vrlo rijetko i to kad ga primaju, primaju ga cijelog zgužvanog.

Vojni bjegunci u Dalmaciji. Jadranski „Narodni List“ donosi: Vojni bjegunaca i odbjeglih ratnih zarobljenika, osobito Rusa, ima silesja po Dalmaciji. Vrlo su pogibeljni za javnu sigurnost. Opravdavaju se, da ih je glad najprije nagnuo na bijeg, a sada da ih sili na krađu. Vladini organi ih apse, gdje samo mogu i pozivlju pučanstvo da im ne da konaka i da ih prijavljuje.

„Hrvatska Država“ zabranjena za Bosnu. „Sarajevski List“ službeni organ bos. vlade javlja, da je ova u smislu § 18. zak. o štampi zabranila raši-

rivanje „Hrvatske Države“ po Bosni i Hercegovini. Ovo je već treća zabrana za kratko vrijeme. Najprije je zabranjen „Jug“, pa „Glas H. S. i S.“, a sada eto i „Hrvatska Država“. Ovo se upravo događa u ono vrijeme, kad se radi na narodnom ujedinjenju i kad se čak i sa službene strane priznaje opravdanost riješenja jugoslavenskoga pitanja.

Zanimljivosti iz Dalmacije. „Hrvatska Riječ“ donosi: Javljaju iz Visa, da je g. S. Mardešić poslao iz Visa u Kotor svom bratu nekoliko bačava vina. Ukrcao ih je na parobrodu „Bregenz“, koji je torpedovan potonuo u Albaniji. Ovih dana jedna bačva dopluta je u višku luku, uhvatili je, izvadili — kad jedna od onih bačava! Vratila se opet na Vis puna i čitava, a da nigdje nije udarila niti je tko spazio. Po njoj je već bilo školjaka, a u njoj vino zdravo. Izračunano je da je plutala oko 20 dana. — „N. J.“ javlja iz Sibenika: Jutros je glavlar Raslina doveo tri čovjeka, koji su se, veti, klatarili po polju, krali višnje i jeli. Doznalo se, da su Francuzi, zarobljeni na fronti njemačko-francuskoj, a već su 2 i po mjeseca da putuju pješke. Njihov izgled i stanje žalosno je, a noge, osobito jednomo, sve iskrvavljene. U selu ponudili su im mlijeka i pure, ali kad su izjeli odmah sve povratili. Priznavaaju da su pobjegli iz zarobljenstva, putovali su noću, a spalili danju; mislili su doći na more pa tako preći u Italiju, pa u Francusku, Zadržala ih je vojna vlast.

Američke amazonke. „Matin“ javlja iz New-Yorka: Veliki broj mladih djevojaka u Sjedinjenim državama prijavilo se u vojničku službu. Ponajviše su to Francuskinje, koje žive u Americi i koje će biti čim skorije dopremijene u Francusku.

„Sveta“ Johana opet osuđena. Prošle srijede odgovarala je čudotvorna Johana rodom iz Kranjske, koja je i u Hrvatskoj radi svojih tobožnjih čudesa došla na glas, pred kaznenim sudom u Celju. Tužena je radi varanja, jer je tamo pokušala praviti čudesa. U Celj je došla, kad je odsjedila dosudjenu joj kaznu od osam mjeseci tamnice, a prijavila se je pod imenom Benedek. Sad je osuđena na dva mjeseca zatvora.

Gospodarstvo.

Osiguranje dijela crnogorske žetve vojsci. Austrijska vojna uprava u Crnoj Gori izdala je proglaš prema kojemu nije dozvoljeno, da nitko od producenata pravi ugovore za ovogodišnju žetvu bez dozvole vojne oblasti i prije nego što je osigurana potreba vojne uprave. Svaki mora prijaviti poslijanu površinu te će procjenbeno povjerenstvo ustanoviti približni vjerovatni plod žetve, te nakon toga odrediti koliko mora dotičnik predati vojničkoj upravi, koja će izdati maksimalne cijene, te preuzete plodine odmah isplatiti. Desetina će se ubirati i ove godine u naravi, te će se uzeti u obzir prigodom ustanovljenja kontingenta.

Parobrodarstvo u Dubrovniku. „Hrvatski Lloyd“ prima iz Dubrovnika: Fuzija udruga „Unione“, „Naprijed“ sa „Ragusca“ uspjela je, jer je većina karataista pristala na nju, a ostao je jedan mali dio, koji za sada nije pristao stoga, što ima udjela u parobrodima nešto mlađim i koji su u domaćim lukama. Ali i ovi će pristati na fuziju, čim se razbistri situacija. Na ovaj način imat ćemo u Dubrovniku jedno jako parobrodarsko poduzeće, koje će bez dvojbe uspješno napredovati, jer Dubrovčani imaju govoine za kupovanje novih parobroda. Imade također mnogo naših bogatih iseljenika u Americi, koji će se nakon rata povratiti kući, i ako ne svi, jer u Americi se dobro živi, kad se dodje do neodvisnosti; ali ipak mnoge će pritegnuti rodjena gruda, i ako mu ne daje one iste udobnosti što daje novi bogati svijet, pak će amo uožiti svoje glavnice u parobrode, kao i oni, što su se do sada povratili kući. Hvala tomu, Dubrovnik može da se ponosi lijepom flotom, koja, i ako je uslijed rata izgubila nekoliko jednica, ipak je brojna.

Bubanjska paljba

Iz velikih daljina dopire mukli tutanj bubanjske paljbe. Tamo negdje, na talijanskoj fronti, tuku se topništva nečuvenom žestinom. Kao da gorostas tamo za Jadranskim morem valja golem granitni valjak. Bolesnim trzajem zadržće pod silnim teretom zemlja i svaki drhtaj, kao da iglom zabada čovjeku u srž i mozak. Samotnog putnika u gustoj tami zaskoče sa sviju strana zloslutne misli, uskrle uspomene sa groblja patnja i muka davnih pokoljenja. Pred duševnim očima osvane ti tragično pozoršće bojnog polja; i ne vidiš tek tijela umirajućih, vidiš im dušu, u koju je upućen žig nepodnosivih bolova. Klonule su sile pod olovnim pritiskom beznadnosti i užasa. Tuda je neka vlast otela im pravo na život i kao da su lutke pregibljive se na nevidiv mig zglobovi; sklanjaju se tijela, stižu se šake, a stolika smrt zuji tancetima, prasne mecima, davi p'novinama; iz svakog značnog atoma vreba propast i smrt i rijetko mi-

srdje dijeli iznimnu utjehu trenutačnog prestanka. Zar nije jedan ljudski život prekratko odmjeren rok, da osjeti svu zdvojnost jednog trenutka na bojnom polju? Milijuni ratnika kao milijuni Isukrstova, koji čekne za tim, da ih izbavi raspeće i da uzmagnu uzdahnuti spasonosni: dovršeno jest.

Tako zvući na raspućima krvava pjesma bubanjske paljbe i tutanj prenavlja se mrko, mlično i teško u duši čovjeka, koji napinje sluh u gluhoj noći. I kao očajna kletva vijekova traži si uzaludni put kroz noć onaj vječiti: zašto?

Klonulo čovječanstvo na krvavim znojem označenom putu Golgote. Tko da mu pridigne teški krst? Kao da milosrdje ne znađe za patnje već jedino za običaj i da je danas nevođa jednaka životu.

Široko se bojno polje prevratilo u prostrano groblje. Sunce žeže na iznakažene lješine. Hiljada je usta u jednom danu zanijemilo, hiljada nada usahnulo; hiljada ruka otprnulo a sunce, nemilosrdno srpanjsko sunce, nastavlja tamo rad, gdje tehnika svršava: čovjek, taj najveći prirodni umotvor, ras-

pada, rastvara se pod tracicima svesilne energije svijeta.

Nedozreću je žetvu pokosila smrt. I dok se mila lica izopćuju u smjesu trulog mesa i raskrojene krvi, dođe dozivlje djeteta oca, moli majka za sina, uzdiše djevojka za vjerenikom i jednog i drugog i trećeg da će milosrdni Bog poštediti! Snu je tane probušilo srce, oću nož rasklao prsa, a vjereniku metač razmrskao lujanju. Tri junačke smrti, a da ih vidiš, zapeo bi ti dah i sledila se krv u žilama. Tri besćutne lješine i bezbroj sirota, pune vjere i očekivanja, pune molitve i nade. Zašto?

I kad se sjećaš histeričkih odsjetaka izmoždene naše civilizacije. Jedna je žena napisala knjigu o ratu, a svijet je odjeknuo od užasa i strave. Štrepi su ljudi pred slikama nekadašnje francuske pogibije u ledenoj Rusiji. Odje ste danas užas i strava kulture, gdje ste pjesnici krvave mašte. I danas ključuju crni gavrani oči pa'im junacima, i danas kopaju po utrobi poginulih. Ali danas nema više suza saučesća, nema pritaženog plača čovjeka nad čovjekom, nema

Nečisto gospodarstvo. „Sonntag“, nedjeljno izdanje bečke „Information“ piše: Osnivanje komunalne centrale ili ustava za razdijelu imade posljedicu, da se nekolicina uplivnih osoba, koje bivaju pozvane na čelo takve centrale pruži prilika, da obogate, dok vodje centra dodjeljuju robu, koja im je za razdijelu povjerena, u prvom redu svojim vlastitim trgovinama. Na čelu tih komunalnih centrala stoje ponajviše veletrgovci, koji bijahu obvezani, da predadu povjerenu im robu malotrgovcima. Kako bi si dobitak malotrgovaca mogli veletrgovci sami zadržati, uređiše sami prodaju na maleno i osim toga otvorise još i filijalke. — Osobito bezobzirnih ratnih lihvara imade u trgovini voćem i živežem. — Tako su veletrgovci Medak, Tisch, Batfeld, Grozfeld, Fuchs, Elias i mnoge druge trgovine na maleno i filijalke, u kojima oni prodaju dodijelenu im robu. U pisarnama društava odigravaju se česte burni prizori, kad na propast osudjeni malotrgovci zahijevaju robu i svoje pravo. Referenti obrtnih oblasti, u tom slučaju magistat, u mnogim se slučajevima ne odvažuju, da stupu na put veledobavljačima, koji sačinjavaju često mogućnu većinu stranke.

Prosvjeta.

Propast svijeta izašla je kao IV. knjiga „Popularne biblioteke“. U toj živoj viziji budućnosti iznosi slavni francuski astronom Flammarion astronomijske, geologijske, meteorologijske, fiziologijske teorije o vjerojatnoj propasti svijeta. Sve je tu pisano velikom naučenjačkom spremom i bujnom fantazijom, a okvir je tome svemu jedan događaj u 25. stoljeću. Rodu je ljudskom zaprijetila opasnost: sruš kometa sa zemljom. Mi proživljavamo sadašnjim ljudstvom strašnu krizu, prisustvujemo raspravama o čudnom tom događaju, slušamo najodlučnije učenjake i filozofe, među kojima se navlastito ističe „nezavisni hrvatski bliskup Mayerstross“ samlom svojim razlaganjima, slobodnim svojim mislima. Knjiga je vukusno opremljena i sa 60 slika ukrašena. Cijena je knjizi neuvezanoj 4 K 60 fil.; uvezanoj 5 K 80 fil. Za pretplatnike „Priode“ nevezana 3 K 40 fil., a uvezana 4 K 40 fil. Naručuje se uz unapred poslan novac kod uredništva „Priode“, Zagreb, Demetrova ulica 1, te u svakoj boljoj knjižari.

„Volja naroda“. Dne 4. srpnja o. g. početi će u Varaždinu izlaziti politički tjednik pod naslovom „Volja naroda“ umjesto „Naših Pravica“, koje je početkom rata oblast obustavila. List će biti izvanstranački glas jugoslavenske demokracije, a uredjivat će ga dr. Henrik Krizman. Pretplata godišnje 20 kruna.

Akolja za bekane hrvatske književnike. Zalosni glas, koji se pronosao o blijednom stanju nekih hrvatskih književnika — među kojima se nalaze i najbolji među najboljima — duboko se dojmio naše javnosti. Naprije je o tome povelja riječ „Hrvatska Njiva“, a književničko društvo, shvaćajući pravilno najsvećlju svoju dužnost, pokrenulo je amjesta energičnu akciju. I već prvi dan dala je u oju svrhu samih pet prvih prinosnika — 3600 kruna. Dobar početak, iz kojega će bez sumnje poći obilna bujica narodnih darova ne samo od blagorodnih pojednaca nego i raznih upravnih, kulturnih, novčarskih i ostalih korporacija. Odbor „Društva hrv. književnika“ javlja nam, da su se prvi javili svojim darovima

ovi prinosnici: Braća Gavrilović 1000 K; uredništvo i uprava „Zabavne biblioteke“ 1000 K; gosp. Radivoj Hafner 1000 K; gosp. Albert i gđa. Tilda pl. Deutsch 500 K; te mjernik gosp. Milana Kreković 100 K. — Novac se uručuje ili posebnim odhramnicima, koji su preuzeli na sebe dužnost sabiranja, ili se šalju poštom izravno na „Društvo hrvatskih književnika“, Zagreb, Gundulićeva ulica broj 7.

U podružnici Jos. Krmpotića, ulica Franje Ferdinanda 3, mogu se dobiti sljedeće knjige:

„Matica hrvatska“: Petar Preradović: Izabrane pjesme. — Laza K. Lazarević: Izabrane pripovjesti. — I. S. Turgenjev: Novi rod. — Ferdo Šišić: Hrvatska povijest I.—III. Pregled povijesti hrvatskog naroda. — Ema Božičević: Carobni svijet (za mladež). Narodne pripovjetke (za mladež). — Ivana Brčić Mažuranić: Priče iz davnine. Kraljević Marko (za mladež). — Josip Eugen Tomić: Manja djela. — Dinko Šimunović: Gjerdan. — Ivan Lepušić: Pustolovka. — H. S. Brdovački (pseud.): Prometna politika. — Dr. Nikola Andrić: Pod apoklitizmom.

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: Viktorija. — Geyerstam: Sto zena moć. — Deledda: Nostalgije. — Balzac: Zona od trideset godina. — Bruun: Sretni dan van zantovni. — Serac: Slava životu! — Kuprin: Himna ljubavi. — Nagrodskája: Dionisijev gnjev. — Bourget: Dvije anete. — H. Rider Haggard: Ona. — Zuccoli: Farful. — Lollée: Zeno drugoga narstva. — Lugovoj: Politeo verao. — Maciejowski: Ljepola djevojka. — Šubin: Azbejn. — Fogazzaro: Daniele Cortis. — Glyn: Todorica. — Herczog: Carstvo sanja. — Lagerlöf: Jerusalem. I.—II. — Blicher-Clausen: Sonja. — Montgomery: Ne-shvađen. — Bruun: Ponoćna sunca. — Tillier: Ujak Benjamin. — Sezima: Pasiflora. — Bourget: Lazarina. — Kipling: Indijska džungla. — Bang: Tina. — Franco: Crveni krlin. — Bordenaux: Otvori oči! — Blicher-Clausen: Inga. — Maupassant: Jakn kao smrt. — Hermann Sudermann: Litavske pripovjesti.

„Humoristična knjižnica“: St. Sromac: Pop Čira i pop Špira. — N. V. Gogolj: Mrtva duša. Tri pripovjedke. — M. Arceybšev: Sanjka. Narodna čala i pripovjedke. — Jonathan Swift: Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi. — S. Vöröš: Tonač Tomaš. — Guy de Maupassant: Bačlita. — Branko Mašić: Aleko Miševića. Ratna šala. — Branislav Gj. Nuišić: Novo šaljivo prič. Općneko dijete. — A. Konstantinov: Baj Banja. — M. B. Janjkić: Prva ljubav. — Ivo Vojnović: Dubrovačka Trilogija. — Emerson: Napoleon III čovjek od djela.

Pismene se naručbe imaju upraviti na „Upravu Hrvatskog Lista“. Pošiljke se odpremaju samo sa pouzecom. Na bojne pošte uz unaprijed priposlani novac.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA
Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

„Četiri djavla“

umjetnički roman sa predigrom i 3 čina.

„Boj sa visogorjem“

vojnička naravna snimka.

Početak:

3.—, 4.—25, 3.—80 i 7.—15.

Ulazne cijene za ovaj film: I. mjesto K1.—20; II. mjesto 10h

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

Esperantisti

koji se nalaze u Pulju, umoljavaju se, da predaju svoje naslove kod talionca „Fonda“ Via Medolino 22.

Rabljeno pokućstvo

kupuje i prodaje tvrtka Filip Barballić Silhanska ulica.

Velik izbor

listovnog papira

u mapama i kutijama preporuča Jos. Krmpotić - Pula.

Burad

za transport, novu i rabljenu, vinski od ulja, repe ili zelja, nu posve u djenu

kupuje

Sisačka tvornica kiscle repe i zelja, Sisačka (Hrvatska).

Jedini hrvatski osiguravajući zavod

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

Utemeljena godine 1884.

SREDISNJICA: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Marovske i Preradovićeve ulice. Podružnice i glavna zastupstva: OSIJEK, SARAJEVO I TRST.

Zavodska imovina . K 5,167,276.64

Isplaćene oštete . K 7,729,996.96

Ovaj domaći zavod prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Protiv šteta od požara:

1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijalnih poduzeća).
2. Osiguranja pokretna (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, itd.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, sijena itd.).

II. Staklenih ploča protiv razlupanja.

III. Na ljudski život:

- a) Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
- b) Osiguranja miraza.
- c) Osiguranja životnih renta.

Razredna lutrija.

Posjednici srećaka 1. razreda mogu iste promijeniti za one 2. razreda i to do 3. srpnja kod poslovnice razredne lutrije, tvrtka J. Krmpotić, trg Custoza 1 i ulica Fran Ferdinanda 3 i to ondje, gdje su ih kupili za prvi razred.

ZIVNOSTENSKA BANKA

PODRUŽNICA U TRSTU, Via Ponte Rosso 7. Via tita palača.

Dionička glavnica: K 100,000.000.—

Pričuve: K 32,500.000.—

Obavlja sve bankovne, burzovne i mjenjačke poslove najkulantnije.

Brzojavni: Živnostenska - Trst.

CENTRALA U PRAGU UTEMELJENA 1868.

Telefoni br.: 2157, 1078, 1089.

PODRUŽNICE: Bač, Brno, Budapejvoe, Friedek-Mistek, Karlsbad, Král. Hradeo, Iglava, Klatovy, Kolín, Krákov, Lwów, Melnik, Mor.-Ostrava, Olomuo, Pardubice, Plásek, Pízenj, Prostějov, Reichenberg i Tábor.

zaklinjanja ljudjake sudbine naroda i pokoljenja. Zgažen je svijet od groznog va'jka dotjerane ratne tehnike; spavaju ljudi vječnim snom, zaprljani od vlastite krvi; odbijaju se zrake sunca od slijepih očiju; a čovjeka bacaju kao hrpu trajla i izglođanih kosti u plitke jame; jedna se kaplja blagoslovljene vode ustalila možda na čelu izmučenog patnika, kao biser slučajne milosti, a drugi leže pod njim svrstani i naslagani, a nema čovjeka, što bi im me pamtio. Tamo leže neimenovani brojevi kao zabačene limene kutije.

Ove će još sakupiti brižljivi starežar, prodati ih i bit će od koristi; ali mnogi su ljudi mrtvi i rat će prehujit preko njih, kao da ih nije bilo.

To je rat. Pred očima prolaze ti ove slike grozničavom brzinom, kao da sanjaš. Daleko stojiš od grozota i propadanja. Prešaba ti je maša, oskudne su draperije tvojih predočaba. To nije zbilja, to je tek daleki odsjev zbilje, kao što je mutna tunjava samo odjek grmljavine na bojnopolju. Satovi su

prošli i još nije dosta zemlje iskopano, dosta oskudnih zakoništa izdubeno i izglođano, premalo je još ljudi žrtvovano nezasićenom ratnom stroju. Mora da zemlja bude dobro iskopana i izmrvljena, jer će se sutra u nju položiti nova krvava sjetva. I prekosutra niknut će iz grobova nečuvani brojevi a brojav će obavijati utakmicu brojevima između Beča i Rima, Londona i Berlina. Sto tisuća — hura — pobjeda! Bez sumnje — sto pedeset tisuća — pobjedio je — ali uz veće gubitke. Ali sve-to nije ništa — 7000 mrtvih i ranjenih javljati će druga bezžalna stanica, što će se umješati u električni razgovor, i dok se brzojavne stanice nadbijaju brojkama, a da si nijesu uzajamno još saopćile sve zanimive potankosti, imade milijun udovica i sirota više. Milijun ljudi poginulo, milijun obitelji: nastradalo — ali sve do konačne pobjede. I nikad nije konačna pobjeda konačna.

I ljudi govore, raspravljaju živahno, pričaju si sitnice, a bojno polje obilaze hijene, dopisnici i novinari, i traže novih pobuda, novih poticaja, da se

zanose i raspale. Kao vampiri ispijaju iz toplih još trupova krv, pasu požudne svoje poglede na kupove mrtvaca, kao da im zaudaranje po krvi i barutu podžiže krv, razbukti oduševljenje. A njihovo bezdušno urlikanje gutaju slaću ljudi u zaledju, sjedeći po udobnim kavanama uz dosjetku i ša'u. Zanimijeli mrtvaci moraju da uskrnu po stupcima novina, moraju još jedamput da zaigraju tužno koio: toga je probo bajunetom, onoga srušio kundakom, dok se protivničko tane nije i njemu osvetilo. Bilo je junaštva, bilo je krvi i bit će i glazbe, koje će obilaziti grad i svirati operetne poputnice uz pjeskanje i odobravanje publike.

Medjutim traže hijene na bojnopoljanama sve više krvi, sve više ljšina, da nahrane čime gladne čitatelje. I tako je poslije četiri godina rata još uvijek zabava i razbibriga za dobroćudne i od vojničke službe oslobođene građane...